

TALOUSARVIOALOITE 45/2004 vp

Määrärahan osoittaminen kyläkoulujen oppimisympäristöjen kehittämiseen

Eduskunnalle

Suomessa oli yhteensä 3 706 peruskoulua vuonna 2000. Koulujen määrä on nopeasti vähentynyt. Koko 1990-luvun ajan peruskoulujen ala-asteita lakkautettiin erityisesti maaseudulla, jossa pelkästään vuosina 1996—2000 lakkautettiin lähes 400 pientä alle 50 oppilaan kyläkoulua. Edelleen kyläkouluja suljetaan kahdeksankymmentä vuosittain.

Valtioneuvoston koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan yleissivistävän koulutuksen (esiopetus, perusopetus, lukiokoulutus ja taiteen perusopetus) kehittämisen lähtökohtana on koulutuksen perusturvan takaaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta. Pitkien välimatkojen Suomessa on kattava kouluverkko turvannut lapsille mahdollisuuden saada opetusta lähellä kotia. Tämä perusoikeus on kyläkoulujen kiihtyvän lakkauttamisen myötä uhattuna. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa, Lieksassa, 7-vuotiaiden lasten koulukuljetus voi kestää yli tunnin yhteen suuntaan.

Usein on esitetty väite, että pienissä kouluissa opetus on laadultaan huonompaa ja että erityisopetusta ei pystytä antamaan tarvittavassa määrin. Olemassa olevat tutkimustulokset osoittavat, että pienissä kouluissa oppimistulokset ovat kansainvälistä huippuluokkaa eikä eroja suurten ja pienten koulujen välillä voida osoittaa.

Kyläkouluja lakkautetaan tällä hetkellä ennen kaikkea siksi, että kuntien talous on heikko. Pienille kunnille jopa kyläkoulun lämmityskulut voivat olla ratkaisevan suuri kustannuserä, vai-

ka kouluun oppilaita riittäisikin. Usein taustalla on myös halu säilyttää ja vahvistaa taajamissa olevia kouluja, vaikkakin oppilaiden määrän kasvu usein edellyttää taajaman koulun kunnostusta, vieläpä lisärakentamista. Kyläkoulujen säilyttämisen kustannuskynnys on arviolta 30 000—70 000 euroa koulua kohti vuodessa riippuen koulun sijainnista, kuljetuskustannuksien suuruudesta sekä oppilasmäärästä.

Kun tarkastellaan kunnallisia säästöjä, jää kokonaistarkastelu usein tekemättä: säästöihin lasketaan vain osa kustannuksista, ja lasten vanhemmille tai "säästöistä" kunnalle toisella momentilla koituvat kustannukset jäävät huomioimatta. Samoin jäävät huomioimatta kyläkoulujen lakkautusten seurauksena taajamakoulujen oppilasmäärien kasvu ja sitä seuraava oppimisympäristöjen laadun heikkeneminen. Säästöt siis tehdään usein väärin perustein ja lyhytnäköisesti, ja lakkautuspäätösten taustalla on myös poliittista tarkoituksenmukaisuutta.

Kunnallistaloudellisten perustelujen ollessa ensisijaisia jätetään huomiotta koulun merkitys maaseudun asutuksen ylläpitäjänä, kulttuurisena instituutiona sekä kyläläisten sosiaalisena kohtaamispaikkana. Valitessaan asuinpaikkaa perhe, joka haluaa muuttaa maaseudulle, valitsee luonnollisesti kylän, jossa on koulu, eikä muuta kylälle, josta koulu on lakkautettu tai lakkautusuhana. Taloudellisen tarkastelun rinnalla tulisi kyläkoulujen merkitystä tarkastella myös aluepolitiikan — etenkin maaseudun vetovoimaisuuden — kannalta ja osana suomalaista kulttuuri-

historiaa. Kuntatalouden heikkenemisen myötä on perusteltua, että myös valtio ottaa kantaakseen osan vastuuta maaseudun pienten koulujen säilyttämisestä.

Kun otetaan huomioon kyläkoulujen suuri merkitys niin maaseudun kehittämisen kuin koko maan tasapainoisen kehityksenkin kannalta, on tärkeätä, että valtio myös vuoden 2005 talousarviossa huomioi sen ja osoittaa kyläkoulujen oppimisympäristöjen kehittämiseksi voimavaroja. Valtion tulee osoittaa voimavarat vähintään 50 kyläkoulun säilyttämiseen siten, että taloudellisesti heikkojen kuntien haja-asutusalueilla asu-

vat koululaiset eivät ole huonommassa asemassa kuin paremman talouden kuntien alueella asuvat koululaiset.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta lisää valtion vuoden 2005 talousarvioon momentin 29.40.21 perusteluihin maininnan, että määrärahaa osoitetaan kyläkoulujen oppimisympäristöjen kehittämiseen ja säilyttämiseen erityisesti haja-asutusalueilla yhteensä 3 500 000 euroa.

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 2004

Tarja Cronberg /vihr